

2. Запропонований поділ організаційно-управлінських структур допоможе систематизувати, а також диференціювати логістичні функції різних рівнів.

### **Література:**

1. „Логистика и маркетинг (Маркетингологистика): [учеб. пособ.] / А.А. Чеботаев, Д.А. Чеботаев. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2005. – 247с.
2. Неруш Ю.М. Логистика: [учеб.]. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 520 с.
3. Саркисов С.В. Управление логистикой: [учеб. пособ.]. – М., 2004. – 368 с.
4. Управление организацией / Под ред. А.Г. Поршнева и др. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 669с.

УДК 339.1:338.43

## **ФОРМУВАННЯ РИНКУ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

*Щаслива Г.П., здобувач*

*ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

*В статті розглянуто сутність формування ринку матеріально-технічних ресурсів для сільського господарства. Наголошується на необхідності створення ефективної системи державної підтримки та комплексного підходу до вирішення нагальних проблем розвитку сільського господарства.*

*The article deals with the essence of market formation material and technical resources for agriculture. There is need for an effective system of state support and an integrated approach to solving the urgent problems of agricultural development.*

**Постановка проблеми.** Розвиток сільського господарства України як пріоритетної галузі національної економіки повинен бути зорієнтованим на забезпечення продовольчої безпеки держави, зростання її експортного потенціалу, а саме: формування багатокладної аграрної економіки, забезпечення вільного розвитку підприємництва та малого бізнесу, різнобічних ефективних організаційно-правових форм господарювання з максимальним використанням можливостей кооперації та орендних відносин, вдосконалення прав власності на землю та засоби виробництва; забезпечення опосередкованого державного регулювання економіки агропромислового виробництва з економічною свободою підприємств і організацій в умовах ринкових відносин; державна підтримка розвитку агропромислового комплексу на основі освоєння цільових державних програм; забезпечення захисту вітчизняних товаровиробників, формування інфраструктури ринку, входження агропромислового комплексу з конкурентоспроможною продукцією і продовольчими товарами у світове співтовариство; удосконалення ринкових механізмів цінового регулювання, кредитно-фінансової системи та податкової політики, формування інфраструктури ринку, спрямування інвестицій на відновлення та розвиток ресурсного потенціалу сільськогосподарського виробництва і харчової промисловості; прискорення розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування та хімічної промисловості для забезпечення агропромис-

лового виробництва сучасною технікою, мінеральними добривами, засобами захисту рослин, ветеринарними препаратами через наявну інфраструктуру ринку матеріально-технічних ресурсів.

Матеріально-технічне забезпечення, як життєво важлива сфера сільського господарства, завжди перебувало у центрі уваги держави. Багатолітня практика свідчить, що з допомогою добре налагодженого матеріально-технічного забезпечення системи АПК відбувається інтенсифікація та підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, зменшується собівартість продукції, підвищуються врожаї та, як наслідок, зростає добробут тих хто зайнятий в аграрній сфері.

Саме тому, подальший розвиток агропромислового виробництва неодмінно пов'язаний з його техніко-технологічним переозброєнням, в якому особливе місце належить питанням формування ринку матеріально-технічних ресурсів агропромислового виробництва. Кризовий стан галузі значною мірою зумовлений істотними недоліками в матеріально-технічному забезпеченні, різким погіршенням платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників. Зниження ресурсного потенціалу негативно позначається на обсягах виробництва сільськогосподарської продукції та на темпах оновлення сільськогосподарської техніки.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Проблема формування ринку матеріально-технічних ресурсів в сільському господарстві висвітлена в наукових публікаціях Андрійчука В.Г., Гайдучького П.І., Кириленка І.Г., Саблука П.Т., Хорунжого М.Й., Шпичака О.М., Шебаніна В.С. та ін. Вирішення проблеми формування та ефективного функціонування ринку матеріально-технічних ресурсів вимагає проведення подальших досліджень, спрямованих на удосконалення діяльності окремих інституцій ринкової інфраструктури.

Взагалі ж, ситуація на ринку матеріально-технічних ресурсів в т.ч. ринку сільськогосподарської техніки виглядає вкрай неприглядно, не дивлячись на те, що в Україні в минулому було сформовано потужну галузь машинобудування для агропромислового комплексу. Вона об'єднує понад 130 підприємств і конструкторських бюро. Основні виробники тракторів в Україні – тракторний завод виробничо-торговельного холдингу (ВТХ) "Укравтозапчастина" (Київ), ВАТ "Харківський тракторний завод", ВТ "Південмаш" (Дніпропетровськ). До виробництва техніки залучено більше 40 підприємств військово-промислового комплексу, зокрема такі потужні, як ДКБ «Південне», ДП «Завод ім. Малишева», ВО «Південний машинобудівний завод» та ін. Випуск технічних засобів, вузлів, агрегатів і запасних частин здійснюють більше 300 підприємств, сумарна потужність яких дає можливість повністю задовольнити потреби АПК.

**Постановка завдання.** Найважливішим завданням у нових умовах господарювання стає формування ринку засобів виробництва для сільського господарства. Надалі в міру стабілізації товарного ринку, збалансованості попиту та пропозиції процес матеріально-технічного забезпечення споживачів агропромислового комплексу буде здійснюватися тільки шляхом вільної купівлі-продажу засобів виробництва, що, у свою чергу, буде сприяти посилен-

ню комерційно-ділових зв'язків у процесі виробництва, обігу й споживання товарів виробничого призначення.

Одним з напрямків збільшення ринкової номенклатури, збалансованості попиту та пропозицій є створення на комерційній основі агропромислових асоціацій і об'єднань, акціонерних товариств, членами яких на взаємовигідній паритетній основі можуть виступати промислові підприємства, постачальницько-посередницькі формування й споживачі. Істотну роль у збалансованості попиту та пропозиції, підвищенні рівня задоволення замовлень споживачів на матеріальні ресурси повинні зіграти виробничі послуги (по прокату техніки, складанню машин, комісійній торгівлі й ін.), що надаються селянсько-фермерським господарствам, орендним колективам і кооперативам, іншим споживачам.

Сьогодні найважливішим методом при дослідженні сутності ринку матеріально-технічних ресурсів стає його розгляд як щодо однорідної соціально-економічної системи. Об'єктами руху товарів є засоби виробництва, суб'єктами ринкових відносин - посередницькі структури системи матеріально-технічного забезпечення. Ринок сільськогосподарської продукції й ресурсів поєднує цільова функція - обслуговування сільськогосподарських товаровиробників і єдині логістичні методи торговельно-посередницької діяльності. Державне регулювання ринкових відносин у системі матеріально-технічного забезпечення сільського господарства дозволить погодити економічні інтереси учасників ринків матеріально-технічних ресурсів і продовольства через систему правової, організаційно-управлінської, фінансово-економічної й планової діяльності державних структур.

Розширення дії ринку виражається насамперед у перебудові систем ціноутворення й обороту продукції матеріально-технічного призначення (включаючи засобу виробництва й капіталовкладення), формуванні ринкових структур. Ринок матеріально-технічних ресурсів розвивається разом з відтворювальними відносинами.

Однією з найважливіших особливостей аграрної економіки України є низький рівень платоспроможного попиту сільських товаровиробників на техніку й інші промислові товари, необхідні сільському господарству для виробничої діяльності. У результаті різко скорочуються поставки й споживання промислової продукції в сільському господарстві, істотно звужується його відтворювальна база, що обумовлює зниження валової й товарної продукції.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Дослідження показало, що ринок матеріально-технічних ресурсів може розглядатися в декількох аспектах: по об'єктах, у просторовому розрізі, по механізму функціонування, за рівнем насиченості. Поняття ринку не зводиться до процесу товарообміну й купівлі-продажу товарів матеріально-технічного призначення, а визначається системою економічних відносин, що забезпечують ефективне функціонування аграрного виробництва на основі інтересів товаровиробників. Ринок матеріально-технічних ресурсів, на нашу думку, варто розглядати не тільки як сферу дії й використання закону вартості, вартісних методів обліку витрат і результатів, інструментів регулювання взаємин з підприємствами й держа-

вою (тобто як сферу обміну в умовах існування товарного виробництва), але і як динамічну взаємодію всіх елементів єдиного відтворювального циклу.

Методологічна база формування й функціонування регіонального ринку матеріально-технічних ресурсів ґрунтується на інтенсифікації, структурній збалансованості, необхідності переорієнтації процесів ресурсозабезпечення на кінцеві результати. Функціонування ринку матеріально-технічних ресурсів як виробничо-економічної системи припускає реалізацію наступних принципів: системності, що означає розгляд об'єкта функціонування як єдиної системи; - комплексності, що припускає прогнозування, програмування й планування (регулювання) всіх видів виробничо-технічних ресурсів; суцільності, що виражається в необхідності обліку міжрегіонального обміну; оптимальності.

Пропонується трьохсегментна модель регіонального ринку в структурі трьох збільшених ринково-відтворювальних блоків: виробничий (сільське господарство, система зберігання, виробнича структура, переробка); ресурсний (оборот землі, засобів виробництва, трудових ресурсів, інвестицій); т властиво ринковий (ринкова інфраструктура, ринкові й державні регулятори, попит та пропозиція).

Ринкова концепція формування матеріально-технічних ресурсів припускає: регулювання взаємозв'язків суб'єктів ринку матеріально-технічних ресурсів (промислові, торговельно-посередницькі й сільськогосподарські підприємства); диверсифікованість постачальницько-збутової діяльності підприємств на мікрорівні; максимальне вв'язування структури регіонального агро-виробництва зі структурою потреб у ресурсах; створення конкурентного середовища в сфері ресурсозабезпечення й стабілізації на цій основі економічної ситуації на ринку матеріально-технічних ресурсів; оптимізацію їхньої номенклатури й підвищення якості; взаємозумовленість процесів керування, виробництва й обігу товарами матеріально-технічного призначення.

Становлення регіональних ринків матеріально-технічних ресурсів проходить суперечливо; це пов'язане з нерозвиненістю загального ринкового простору, розбалансованістю фінансового господарства, звуження ринку засобів виробництва, посиленням тенденцій натуралізації регіонального господарства. Найбільш складною проблемою залишається встановлення тісного зв'язку між збільшенням матеріально-технічних ресурсів і ростом кінцевих результатів агропромислового виробництва. Віддача ресурсів у значній мірі залежить від розвитку ринкових відносин і забезпечує швидкий ріст ефективності при невеликих приростах засобів виробництва. Приріст результатів повинен відбуватися рівномірно протягом довгострокового періоду на основі функціонування ринкового механізму матеріально-технічного забезпечення й товарно-грошової збалансованості.

Найбільш важливими блоками структури й механізму державного регулювання ринку матеріально-технічних ресурсів, на наш погляд, є: науково-технічні прогнози розвитку аграрної економіки; державні цільові програми матеріально-технічного забезпечення сільського господарства; основні схеми розвитку спеціалізованих центрів технічного розвитку.

До числа основних засобів державної підтримки варто віднести: пряме

бюджетне фінансування інвестиційних проектів; відкриття кредитних ліній для забезпечення лізингових операцій і товарного кредитування сільських товаровиробників; організацію машинно-технологічних станцій.

З підвищенням цін на сільгосппродукцію аграріїв зростає попит на техніку. В умовах недосконалих регіональних ринків матеріально-технічних ресурсів, високих цін на мінеральні добрива, запасні частини, виробничі послуги, комбікорми цінова частина доходів у сільському господарстві не забезпечує відтворювального процесу. Для оптимального сільськогосподарського відтворення, його розширення й модернізації більшості господарств потрібні інвестиційні кредити, кошти спеціальних фондів, субсидії на поворотній і безповоротній основі й т.д.

Саме тому сьогодні особливу значимість здобувають питання розвитку й зміцнення виробничої інфраструктури ринку засобів виробництва для АПК (товаропровідна мережа, складське господарство, підйомно-транспортні машини й складське встаткування, кошти обчислювальної техніки й зв'язку, транспорт). Всі елементи виробничої інфраструктури ринку повинні одержати такий розвиток, який би дозволив в перспективі механізувати й автоматизувати вантажно-розвантажувальні й транспортно-складські роботи, повністю звільнити споживачів від невласливих їм постачальницьких функцій і взяти на себе всю відповідальність за пошук і транспортування необхідних споживачам матеріальних ресурсів, надання їм комплексу інших сервісних послуг по матеріально-технічному забезпеченню.

**Висновки.** Вважаємо, що формування та вдосконалення ринку матеріально-технічних ресурсів сільського господарства має ґрунтуватись: на реформуванні відносин власності ремонтно-транспортних і постачальницьких підприємств; створенні розгалуженої мережі посередницьких підприємств, розташованих поблизу своїх споживачів; розвитку прямих зв'язків між виробниками та споживачами матеріальних і технічних засобів. Посередниками на селі мають стати створені на базі РТП, райагропостачів технічні центри та універсальні дилерські контори заводів на основі різних форм власності, які візьмуть на себе функції і відповідальність: за постачання не тільки нової техніки, а й запасних частин, матеріалів і обладнання; організацію гарантійного ремонту, технічного обслуговування сільськогосподарської техніки протягом усього періоду її експлуатації; відновлення та продаж частково спрацьованих машин; забезпечення матеріалами відповідно до необхідного асортименту і строків використання; надання техніки в оренду і прокат; виконання окремих робіт і послуг.

Отже формування повноцінного ринку матеріально-технічних ресурсів повинно здійснюватись на основі комплексного підходу починаючи із створення ефективної системи державної підтримки сільського господарства, впровадження пільгової системи кредитування та фінансового лізингу, регулювання посередницьких структур шляхом впровадження ліцензування та закінчуючи створенням на базі об'єднань підприємств обслуговуючих кооперативів, покликаних забезпечити сільськогосподарські підприємства доступними та якісними матеріально-технічними ресурсами.

## Література:

1. Білоусько Я. К. Тенденції і напрями розвитку техніко-технологічного забезпечення аграрного виробництва / Я. К. Білоусько // Агроінком : Аграрний інформаційний науково-виробничий журнал. - К. : "Агропромінвест-інтернешнл". - 2007. - N5/6. - С. 46-51.
2. Блоха А.В. Поліпшення забезпечення матеріально-технічними ресурсами аграрного виробництва / А.В. Блоха // Економіка АПК. - 2009. - №2(172). - С. 56-60.
3. Дем'яненко М.Я Кредитування сільськогосподарських підприємств: теорія і практика // Облік і фінанси АПК. – 2005. – № 7. – С. 9-19.
4. Саблук П.Т. Стабільні економічні умови як фактор послідовного підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва // Економіка АПК. - 2003. - № 1. - С. 12-17.
5. Формування ринків матеріальних ресурсів АПК / За ред. Г.М. Підлісецького. - К. : Інститут аграрної економіки, 2001. - 428 с.
6. Шебанін В.С. Системне оновлення і розвиток матеріально-ресурсного потенціалу сільського господарства (організаційно-економічні аспекти) — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. - 276 с.

УДК 631.16

## ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Якубенко Ю.Л., асистент*

*Дніпропетровський державний аграрний університет*

*В статті розглянуто теоретичні аспекти понять «фінансовий стан підприємства» та «діагностика фінансового стану сільськогосподарського підприємства».*

*In the article it is considered theoretical aspects of concepts «the financial state of enterprise» and «diagnostics of the financial state of agricultural enterprise».*

**Постановка проблеми.** Закони ринкової економіки вимагають ефективного використання фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності, виживати в умовах конкуренції, враховувати інтереси споживачів, виробляючи потрібну продукцію. Агропромислове підприємство, що програто у цій боротьбі, стає банкрутом, а тому не може сплатити вартість товару, розрахуватися з бюджетом по обов'язкових платежах та платежах до позабюджетних фондів, якщо ці зобов'язання перевищують вартість його майна. Щоб не стати неплатоспроможним підприємство мусить постійно стежити за ситуацією на ринку і забезпечувати високу конкурентоздатність підприємства. Це досягається діагностикою фінансового стану підприємства [6].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання діагностики фінансового стану підприємства розглядаються в працях вітчизняних науковців і практиків, зокрема: Сметанюка О.А., Мельника О.Г., Заярної Н.М., Онишкевича М.Ю., Лук'янової В.В., Швиданенка Г.О., Олексика О.І., Бондаренко Т.Ю., Волкова Д.П., Міценко Н.Г., Сороки У.П., Воронкової А.Е. та ін. Проте, досі не існує єдиної думки щодо визначення поняття «діагностика фінансового стану сільськогосподарського підприємства», що потребує удосконалення.

**Постановка завдання.** Розкрити сутність понять «фінансовий стан підприємства» та «діагностика фінансового стану сільськогосподарського